

JOŠKO KOVAČIĆ

Centar za zaštitu kulturne
baštine otoka Hvara
21450 Hvar

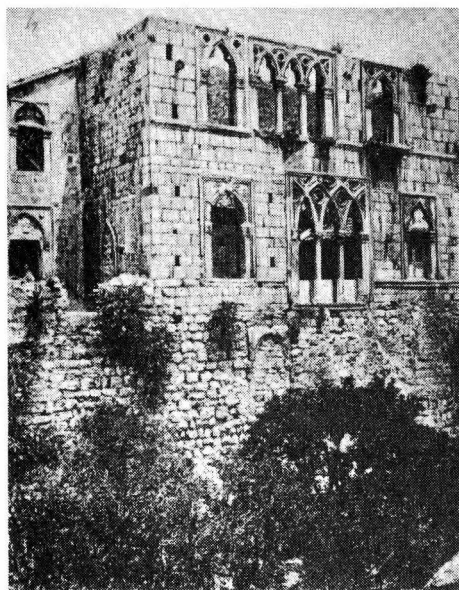
UDK: 728.83(497,5 Hvar) "14"

O KUĆI TZV. HEKTOROVIĆ NA GRADSKOM ZIDU U HVARU

*U članku se iznose nepoznati podaci o kući iz 15. st. krivo zvanj Hektorović na gradskom zidu u Hvaru, koju je u današnjem obliku počeo graditi vlastelin Nikola Užižić 1463. g., a ostala je nedovršena i pod kasnijim vlasnicima, do danas.**

"Ruševina" prelijepe cvjetnogotičke kuće na južnom gradskom zidu u Hvaru ponad glavnih gradskih vrata, za koju se uobičajio - kako ćemo vidjeti, posve pogrešan - naziv "palača Hektorović", spominjala se u prošleme stoljeću kao "palača Leporini"¹, pa ju je pod tim imenom navodila i kasnija stručna literatura². Prvi ju je s Petrom Hektorovićem povezao C. Fisković iza 2. svjetskog rata³. Od 1950ih godina N. Duboković Nadalini se u više navrata osvrnuo na pitanje identifikacije obitelji koja je podigla ovu zgradu, ustvrđujući da je naziv "Leporini" dvostruko pogrešan: prvo, jer da je grb na susjednoj zgradi sa sjevera pogrešno poistovjećen s obitelji Zečić (Zečković)-Leporini, a da je zapravo riječ o grbu Anđelinovića (Angelini) - i drugo, jer je ova kuća bila posve proizvoljno povezana s prvom na gradskom zidu, iako su u pitanju potpuno različita zdanja, a potonja ima i sasvim različite grbove. Ove je identificirao kao znamenje roda Hektorovića, iako oprezno, naglašujući da i druge njima srodne obitelji (ovdje navodimo potpuniji popis: Barbići, Golubinići, Grivičići, Jakše, Piretići) imaju isti grb. Istodobno isključuje vezu s Petrom Hektorovićem osobno⁴.

M. Kolumbić Šćepanović također isključuje Petra kao podizatelja ili vlasnika, dopuštajući mogućnost da je u pitanju netko od njegova roda⁵. Potpisani je o ovom izuzetnom hvarskom spomeniku pisao u članku o starim hvarskim kućama⁶, a ovdje bih pokušao upotpuniti i ispraviti dosadašnje podatke novima, iz dosad nekorisćenih arhivskih vrela.

*Hvar - kuća tzv. Hektorović
(razglednica iz početka 20.
st. u zbirci Centra za zaštitu
kulture baštine otoka
Hvara)*

Ovaj se "palacet" ("palača") samo na prvi pogled čini ruševinom, dok je na stvari nedovršena pregradnja starije kuće, i sad sačuvane u ponutrici. Ta se starija zbog posvemašnjeg pomanjkanja arhivskih izvora ne može pouzdano vremenski odrediti, no neće biti starija od prve polovice 15., ili najdalje kraja 14. stoljeća. Zazidani prozori na starome pročelju s juga i onaj sa sjevera, plošnih neprofiliranih gotičkih okvira, govorili bi u tome smislu⁷. I slogovno i vremenski o tome svjedoči zgrada sa sjevera, gdje je s južne strane, nisko nad sadašnjom razinom tla, zazidan prozor romaničkog oblika koji pokazuje dvoje: koliko je područje današnjeg Grada bilo vremenom nasuto, i drugo, ovdje važnije: da pred ovim prozorom, odnosno zgradom na kojoj se nalazi, nije u doba njegova nastanka (otprilike konac 13. - konac 14. stoljeća) moglo biti

nijedne druge kuće⁸. O ovoj "mirini" sa sjevera bit će kasnije još govora.

Kasnije u 15. st. kuća se o kojoj govorimo počela pregrađivati kao trokatnica u raskošnom cvjetnogotičkom slogu, podiže se novo, bogato pročelje na gradskom zidu, s kojim se stariji dio povezuje svodom ("voltom") preko ulice, a nadogradnju nam pokazuje sljubnica na istočnoj strani, koja se pri kraju drugoga kata gubi u ravnomjerno podignutim nizovima klesanika. Čini se da zamišljena pregradnja ipak nije bila nikada dovršena. Tako sjeverni zid, za razliku od ostalih triju, nije bio dograđen do naumljene visine već je zadržao visinu starije dvokatnice, a i ostalim zidovima, kako se vidi po pročelju, svakako manjkaju dva ili tri reda fasadnog kamenja do strehe.

Istaknuto pročelje sa skladnim, asimetrično postavljenim cvjetnogotičkim otvorima i samo je, sudeći po kamenu, zidano u dva maha i najgornji se (treći) kat s juga čini neznatno novijim⁹. Ni slogovna zamisao nije u pojedinostima jedinstvena: ulazna vrata sa zapada, na vrhu stubišta¹⁰ za prvi kat, imaju čist i lijep renesansni oblik, kao što je renesansan i zidni umivaonik nadesno od istog ulaza. Ali ove manje slogovne razlike zacijelo ne ukazuju na raznovremenost gradnje, jer je preplitanje stilskih značajki bilo u nas uobičajeno i u većoj mjeri.

Hvar - kuća tzv. Hektorović:
prozor s dvostrukim grbom
(snimio Ivo Vučetić)

Hvar - kuća tzv. Hektorović: glavni ulaz s grbom (snimio Ivo Vučetić)

Na kući su tri jednaka grba: dva su na vrhovima doprozornika, jednog od prozora na prvome katu s istoka, uz prometnu ulicu s koje su imali biti vidljivi prolaznicima, a treći je na glavnom ulazu sa zapada, u lisnom vijencu posred nadvratnika. Jednaku zamisao dvostruka grba na monofori nalazimo i na kući Nikole Barbića, na pjaceti ispred crkve Sv. Duha u Gradu, sagrađenoj 1468.¹¹, odakle se moglo pretpostaviti da je i pregradnja kuće o kojoj se govori mogla početi oko te godine. Iako su u pitanju različiti klesari (onaj kuće Barbić je u pojedinostima mnogo kvalitetniji), obje su monofore zamišljene od vrsna, moguće istoga projektanta.

Već je naglašeno da po samome grbu, odnosno grbovima na kući nije moguće odrediti koja ju je točno obitelj dala podignuti. Moja pretpostavka o Grivičićima¹² otpada, jer su ove u cijelosti naslijedili Bartučevići, a ti nisu nikada bili vlasnici kuće; s tim u vezi otpada i povezivanje putem Grivičića s jednim majstorom-graditeljem¹³, iako se, naravno, on ne može potpuno isključiti kao projektant.

Postojala je neznatna mogućnost da se izravno pronađu izvorni spisi o gradnji te o graditeljima kuće, investitoru i projektantu. Stari općinski arhiv spališe većim dijelom Turci 1571., a preostatak je propadao s nebrige sve do u naše dane, kada je, malone u posljednji

čas, bio spašen od zaslužnoga N. Dubokovića¹⁴. Stoga se moralo najprije ustanoviti starije vlasnike kuće, ne bi li nas to dovelo do prvotnoga vlasnika-podizatelja.

Utvrđili smo da je do oko 1830. godine ova kuća bila u vlasnosti baštinika Frane Rinaldija, da bi nekako u to vrijeme bila otuđena Margariti rođ. Fio, ženi majstora Ivana Macanovića¹⁵ koji je potjecao iz poznate trogirske obitelji graditelja. Raniji vlasnici bijahu dosada nepoznati. Ovdje donosimo novootkrivene podatke o njima, idući kronološki unatrag, jedno jer su tim redom dokumenti bili i otkrivani, a drugo jer tako slijede induktivnu metodu, idući od poznatoga prema nepoznatome.

Kupoprodajni ugovor za ovu kuću¹⁶ između don Ivana Gazarovića (Gazzari) p. Jakova kao prodavatelja i Frane Rinaldija kao kupca sastavio je 25. ožujka 1744., na blagdan Navještenja, javni bilježnik Antun Mirković "u dućanu gosp. Karla Artifonija na uglu Pjace" u Hvaru. Ovaj je dućan bio u prizemlju istočne kuće sada vl. nasljednika Babić uz Arsenal¹⁷, dakle gotovo nasuprot kupoprodane zgrade¹⁸, koja se onda isticala na gradskome zidu izrazitije negoli danas, jer su neke kuće pred njom na Pjaci tada bile jednokatnice¹⁹. Ugovor nam je važan i stoga jer sadrži prilično podroban opis-procjenu kuće, što je izvršio vještak, meštar-zidar Luka Palaversić, u skladu s dogovorom između stranaka. Ovakve su procjene bile česte već od 16. st., a u 18. su stoljeću redovite. Sve su to elementi koji se javljaju kao "opća mjesta" pri kupoprodaji hvarskih nekretnina, a navlastito kuća, u razdoblju od 16. do 18. stoljeća, pa ih zato ovdje i ističemo.

Počinjemo od granica kupoprodane kuće, da bi se uklonile sumnje u pogledu identifikacije, iako su te međe naznačene tek pri kraju ugovora. Onda naravno nije bilo katastarskih snimaka (prvi je za Hvar načinila austrijska vlast oko 1830.), pa su se nekretnine određivale opisivanjem svojih međa, a mjerenje im je bilo posebno naređeno 1506. g., što je ušlo i u općinski Statut²⁰. Međe su navedene tradicionalnim redoslijedom: istok-zapad-jug-sjever. S istočne strane ove kuće "kod gradskih vrata" bila je tada baš kao i sad najprije "ulica kojom se prolazi kroz gradska vrata"²¹, a iza nje "gosp. kupac". Potonje se odnosi na kuću na gradskome zidu istočno s druge strane gradskih vrata, koju je Frane Rinaldi kupio od Dobroslavića (Bonini) 1733. godine²². Granica je sa zapada dijelom ulica, a dijelom "vlasnost gosp. Petra Lupija, sobičci rani-

je u vlasništvu prodavatelja". Ovi "camerini" svakako su sjeverozapadni aneks kuće, dograđen za njezine pregradnje, a prodavatelj ga je don Ivan, kako vidimo, bio otuđio još ranije, bit će u novčanoj stisci. Taj je dio kuće on onda prodao prvome susjedu sa zapada, obitelji Lupi, u 18. st. vlasnicima međašne kuće Jakšić također na gradskome zidu²³. Međa je s juga "vrt gosp. Ilije Raffaellija iza gradskog zida, na kome su zidovi dvorišta s prozorima". "Dvorište" je, dakako, međuprostor između starijeg i novijeg pročelja, a njegovi "zidovi s prozorima" novo je nedovršeno pročelje, o čemu i kasnije. Ilija je Raffaelli kao vlasnik kuća sa zapada kupio ovaj vrt 1720. g. od Vidalijevih²⁴. Napokon, međaš je sa sjeverne strane određen kao "prostor zajednički između prodavatelja i gosp. Bernarda Vranjicana, ranije diobena uličica između rečenoga gosp. Gazarovića i gosp. Čingalovića kao baštinika Zečić (Leporini), u smislu sporazuma pod nadnevkom tim i tim". Mislimo da smo pronašli ovaj neodređeno naveden sporazum u ispravi od 20. svibnja 1692.²⁵, kojom su Jakov Gazarović p. Nikole (don Ivanov otac) i Vicko Činganović (kasnije se ova obitelj piše: Čingalović) kao baštinik Julija Leporinija bili utanačili da se "kaleta" između kuće prvoga kraj gradskih vrata i "mirine" drugoga s južne strane kuće Stasini²⁶ ima smatrati zajedničkom između stranaka. Riječ je o međuprostoru koji je i sad između ovih dviju zgrada²⁷, čestom u našem starijem stanograditeljstvu, a u Hvaru i drugovdje poznatom kao "kanižela" (od tal. "callicella" - uličica). Ujedno doznajemo da je kuća-mirina sa sjevera razmatrane doista bila vlasništvo Zečić-Leporini²⁸, pa to otvara pitanje u vezi s grbom. Svojedobno je bilo istaknuto²⁹ da u hvarskom grbovniku samo jedna obitelj ima grb sa prostrijeljenom životinjom kakav je ovdje: to su Anđelinovići-Angelini, što bi u našem slučaju potvrđivali i inicijali A M na grbovnoj ploči. Njihov da je grb janje probijeno strijelom. Zečići-Leporini pak na grbu nose zeca u trku iznad kosih pojasa, kakav je i na obližnjoj kući nekoć u njihovu vlasništvu³⁰. Valja međutim opaziti da ovo "janje" ima duge uši i posve slični zecu, te da je, s druge strane, u pitanju naknadno uzidan spolij³¹. Ovaj grb, po stilu sudeći klesan sredinom 15. stoljeća, zapravo je sredina gornjeg dijela neke gotičke bifore i ovdje je ugrađen s nekom drugog hvarskog kućišta, valjda od samih Leporinijevih, koji su u dugouhoj životinjici prepoznavali

Hvar - grb Anđelina Matijeva Zečića u blizini kuće tzv. Hektorović (snimio Ivo Vučetić)

"svoj" grb. Ali, zašto? Nije vjerojatno da bi klesar toliko pogriješio da umjesto janjeta iskleše zeca - pogotovu ne klesar ovoga grba, koji se na njemu pokazao kao kvalitetan obrtnik. Još je manje vjerojatno da bi naručitelj prihvatio pogrešan grb. Riječ je o nečem drugom. Inicijali A M otkrivaju nam da je to grb ser Anđelina Matijeva, koji se 1452. spominje kao vlasnik jedne zemlje kraj Dola³². Dvadeset godina kasnije, 1472., spominju se njegovi baštinici kao oni "pokojnog ser Anđelina Matijeva Zečića" (h/ere/des. q. s/er/ anzelinj matei Zecich)³³. Prema tome se stara raspra je li to grb Anđelinovića ili Zečića može zaključiti odgovorom: i jedno i drugo. Anđelin je zacijelo praotac Anđelinovića, ali je odvjetak roda Zečić, pa u grbu ima zeca. I kasniji Anđelinovići imaju u grbu prostrijeljenog zeca, a ne janje, kako dokazuje gipsani odljev njihova baroknog grba u Centru za zaštitu kulturne baštine u Hvaru³⁴. Jesu li kasnije Angelinijevi uzeli u grb janje umjesto zeca, polazeći od krive etimologije svog prezimena (tal. agnello-janje) - ne znamo sigurno, jer je jedini takav primjer bio nevješto crtan grb iz 17. st. u arhivu Machiedo u Hvaru, po kojemu je kasnije radio Heyer. Ostali su Zečići kasnije usvojili drugačiji grb, također sa zecom, koji smo već opisali. Ovdje je pripomenuti, da se

potjecanjem Anđelinovića iz roda Zečić može vjerojatno objasniti to da u 15. st. brojni Zečići dobivaju gracije u Zastrazišću³⁵, gdje kasnije nalazimo veleposjed Angelini.

Pošto smo zaokružili kockice ovoga složenog mozaika u pogledu međa (kojega je slaganje neizbježno pri identifikaciji starih hvarskih kuća), nastavimo s raščlambom kupoprodajnog ugovora iz 1744. Meštar Luka je premjerio čitavu zgradu, a procjena je suhoparna, odmaknuta od svakog estetskog ili osjećajnog suda. Određuje se vrijednost zidova po četvornom "pašu" (hvatu) površine, zatim vrijednost nekih funkcionalnih elemenata (stubište sa zapada, svod, umivaonik), dok se nedovršeno pročelje s juga spominje samo kao "dvorišni zid sa prozorima na gradskom bedemu", dakle potpuno utilitarno. Prizemlje se po tradicionalnoj uporabi navodi kao "konoba" (vinski podrum). Od drvenarije su tu "soleri", što je značilo i podnicu i tavanicu; nutarnje su stube također drvene (kako je bilo uobičajeno zbog drvenih katnih konstrukcija, a i radi jeftinoće), i naravno zapori vrata i prozora. Kao vredniji su dijelovi procijenjeni još vijenac s istoka (koji je i na starijemu pročelju s juga, a ima oblik gotičkih izmjeničnih zubaca) te klesani lukovi na krajevima svoda i brojne konzole. Iz procjene, kao i iz usporedbe procjembenog opisa s postojećim stanjem, nameće se važan zaključak: izgled je ovog objekta bio 1744. isti takav kakav je i danas³⁶, koncem 20. stoljeća, što bi potvrđivalo mišljenje da nije riječ o ruševini, nego o kući koja je ostala nedovršena. Krov od kupa bio je iznad tri "solera" (= dva kata i tavanica), kao i sada, a i visina sjevernog zida odgovara današnjoj.

Ugovorena je i kupoprodajna cijena od 5500 (pet i pol tisuća) libara, iako je, što se naglašava, procjena bila viša od te svote. Razliku je prodavatelj oprostio kupcu "vodeći računa o starosti zgrade te nagnjilosti dasaka, greda, krova i zpora". Sve ovo odaje zapuštenost (tako je, nažalost, i danas), ali ona je tada bila prvenstveno uzrokovana odsutnošću ekonomskog interesa. Grad je Hvar u dubokoj dekadenciji (koja je bila počela još potkraj 16. stoljeća) i ima jedva tisuću žitelja, a posjednici najvećma borave uza svoja imanja na Visu i središnjem dijelu otoka Hvara, dok kuće u gradu propadaju³⁷.

Šestoga travnja 1744. ova je kupoprodajna pogodba bila uredno ubilježena u općinskoj kancelariji. Odmah je, međutim, došlo do osporavanja s više strana³⁸, što nije bilo

neuobičajeno, a ovdje ćemo istaknuti samo jedno od njih, ono hvarskih koludrica benediktinki. Ove su kupoprodaju osporile na temelju dviju oporuka: one Nikole Gazarovića iz 1544.³⁹ kojom je svoja dobra, u slučaju izumiranja izravne muške grane obitelji, ostavio "samostanu Sv. Antuna koji se počinje graditi", te one Nikolina oca Martina iz 1501. g.⁴⁰, kojom je ovaj imanje ostavio u fideikomis. Don Ivan je u lipnju 1745. na sudu izjavio da nema spise o stjecanju kuće koju je nedavno prodao, ali da je očito kako je pripadala njegovu pretku Martinu u smislu Martinove oporuke⁴¹. Ne znamo dalji tok spora, no koludrice su, kao i ostali, odustale od osporavanja ove kupoprodaje i novi su vlasnici Rinaldijevi neometano posjedovali stečeno dobro idućih devedesetak godina.

Rodoslovlje nam je don Ivana Gazarovića uglavnom poznato⁴². Izravan je potomak Antonija, vjerojatno unuka Gazara Prvoševa, rodonačelnika ove obitelji iz roda Slavogostića⁴³. Antonijeva je grana kasnije nosila nadimak "Zamartinović", po imenu "Zan (= Ivan) Martin" koje se ponovilo u par naraštaja. Don Ivan, prodavatelj kuće o kojoj govorimo, umro je, kao zadnji od ove loze, u Visu 1780. godine⁴⁴.

Po izloženom se smije zaključiti da je jedna od grana Gazarovića posjedovala ovu kuću od početka 16. st., što bi značilo svega nekoliko desetljeća od njezine (nedovršene) pregradnje. Kuća ipak ne nosi njihov grb, te se nameće pitanje tko ju je dao sagraditi.

Dne 25. veljače 1463. uputio je ser Nikola Užižić, sin pokojnog ser Petra Zaninova, molbu hvarskom knezu Francescu Justu da mu se u ime Općine dopusti nasloniti kamenim, "rimskim" lukom-svodom na "općinski, tj. gradski zid"⁴⁵. On se već ranije bio naslonio na gradski bedem jednim lukom, a sada bi taj svod proširio prema istoku, po svojoj širini svoje kuće i "dvorišta". Svod bi išao od prvoga kata njegove kuće i bio visok 9 nogu, što je, ističe ser Nikola, dovoljno, pa i više od onih svodova koje su dopustili odnosno dopuštaju Knezovi drugim moliteljima.

Zanimljiv je Knežev odgovor. On usvaja molbu, želeći da "grad bolje izgleda te ima svoje udobnosti", ali uz jedan uvjet: ulicu koja je "ispod" molitelj je dužan očistiti, odnosno isprazniti (evellere, evellare) do visine vrata svoje kuće⁴⁶ i u širini te kuće (quantum tenet domus), i to prije početka gradnje! Očito je riječ o ulici-prolazu ispod svoda, koji je prostor ser Nikola bio uzurpirao, pa ga u molbi

naziva svojim "dvorištem", dok Knez inzistira na javnoj služnosti.

Ova je "gracija" (općinska investitura), kao i druge u tome svesku, prijepis iz svršetka 15. ili početka 16. stoljeća⁴⁷, čime se dade objasniti očito nedostajanje nekih riječi, pa i stanovite nejasnoće. No gracija se zastalno odnosi na kuću o kojoj govorimo: svod se pruža od zapada prema istoku, što znači da se naslanja na južni gradski zid. Samo su tri kuće sa svodovima na tom zidu, a tako je moralo biti, sudeći prema ulici i kućama, i od 15. stoljeća: naime opisana kuća, ona njoj sa zapada (Jakšić) te ona kraj vrata prema Katedrali (Jakša, izvorno možda Piretić). Druga i treća su međutim imale sasvim druge vlasnike, susjede i međe, a i njihovi su svodovi znatno viši od ovoga, kojemu srednja visina (oko 3,17 m) približno odgovara onoj naznačenoj u navedenoj graciji (9 mletačkih nogu = oko 3,06 m). Nadalje je luk-svod (u graciji nazvan "rimskim", tj. polukružnim, renesansnim, da se razlikuje od prelomljenih gotičkih - usp. naziv "rimski" za četvrtaste renesansne prozore) doista čini nadozidan prema istoku na prvotnu širinu od oko 3,23 m (= oko 9,5 mletačkih nogu). Napokon je tu i grb roda Piretića, kojemu očito pripadahu i Užižići. Grbovnik u arhivu Machiedo spominjao je među Piretićima doduše Užiniće (Vzinich) ili Antiquario (Antiquarj)⁴⁸, a ne Užižiće, no pouzdano je riječ o zbrci iz kasnijeg vremena, kakvih je grešaka u tome zborniku bilo dosta⁴⁹. Postojala je doduše i obitelj Užinić, ali ona je u 15. i 16. stoljeću bila pučka⁵⁰, dok se Užižići uvijek spominju kao vlastela, uz naslove "ser" i "dominus" (prezime im se piše: Uxixich, Vxixich, Uxisich, Vxisich, Vxisich itd). Obitelj Antiquario (očito isto što i Užinić) primljene je u Veliko vijeće, odnosno u hvarsko plemstvo istom 1659. godine⁵¹, no ona je prema Heyeru imala posve drugačiji grb, s lavom⁵². Čini se očitim da je sastavljač sada izgubljenog grbovnika Machiedo (17. st.) pomiješao stare plemićke Užižiće i nove Užiniće (Antiquario) te drugima pripisao grb prvih (možda su ga i svojatali zbog sličnosti prezimena). U svakom slučaju možemo smatrati pouzdanim (jer je spomenuta pomutnja morala imati povijesnog temelja) da su Užižići bili ogranak Piretića te da im pripada grb kakvi su i na kući o kojoj pišemo.

Tko je bio ser Nikola, graditelj ove kuće? Sretna je okolnost da ga predmetna gracija navodi i po prezimenu i

po očevu imenu, jer se u drugim izvorima češće spominje samo po jednome od toga dvoga, pa ne bismo znali da je u pitanju ista osoba. Njegov se otac ser Petar Zaninov navodi 1418. g. kao hvarski vijećnik⁵³, a kako je još 1334. bilo određeno da nitko ne smije postati član Vijeća ako mu to nisu bili i otac i djed⁵⁴, očito je riječ o staroj vlasteli. Ovaj je Petar Zaninov posjedovao 1431. vrt kraj istočnih gradskih vrata na Dolcu⁵⁵.

Njegov pak sin Nikola prodao je 1443. g. u ime svoje žene Dobre hvarskom arhiđakonu Pavlu Paladiniću vinarograd na Visu (položaj Garmice) za 200 malih libara⁵⁶, a 1449. je imao još jednu kuću u Gradu Hvaru, negdje u blizini kuće Gazarović (danas Dešković) također na gradskome zidu, za koju je te godine izdana gracija⁵⁷. God. 1454. on je zakupnik prihoda bogate komiške opatije⁵⁸, što bi značilo da je raspolagao većom svotom gotova novca. God. 1455. bio je nazočan kada je u ožujku ista starodrevna opatija bila predana u ruke arhiđakona Pavla Paladinića (inače njegova susjeda u istoj ulici, kasnije i na istom gradskom zidu), zastupnika hvarskoga biskupa Tome Tomasinija⁵⁹. Četiri godine kasnije, 1459., dobiva u graciju općinsko zemljište na lokalitetu Kalac blizu rta Stupišće na Visu, a iste godine ima i zemlju na Brdu u Luci, pokraj ser Andrije Dobroslavića i ser Vitalja Županića⁶⁰. God. 1462. njegova nezakonita polusestra (soror Naturalis) Goja dobiva zemljište za gradnju kuće u Starom Gradu⁶¹. Iste 1463. godine, kada je dobio dozvolu za gradnju svoda kuće uz gradski zid, nalazimo ga spomenuta više puta: u listopadu kao svjedoka, a 16. studenoga također svjedoči ser Nikoli Paladiniću u graciji za njegovu kuću u Kutu. Taj isti dan dobiva i on dvije gracije: jednu za kuću, dvorište i druge "comoditates", također na Kutu u Visu, s istočne strane crkve sv. Ciprijana i pokraj Nikole Stajlića i Radonje iz Krajine, uz godišnje podavanje od 4 šolda Općini - a drugu za 15 motika zemlje na Visu⁶². God. 1464. svjedoči svojoj sluškinji Vladni u njenoj graciji za kuću pod Sv. Mikulom u Hvaru⁶³, a te iste godine predloži kao općinski defenzor u Vijeću zajedno sa sucima da se uveze 3000 stara žita na Hvar, jer će inače gladni otočani morati napustiti svoj kraj (discedere lares)⁶⁴. Dvije godine zatim, 1466., posjeduje neku zemlju na položaju Baršćan na Visu⁶⁵, 1467. nalazimo ga kao svjedoka dvaput, a 1468. jedanput⁶⁶. I god. 1478. spominje se kao svjedok⁶⁷.

Njegovi potomci ili pak rođaci navode se i dosta kasnije. God. 1486. ima ser Petar Užižić posjed na južnome dijelu Pjace, kraj baštinika Ivana Matija Doktorića i Katarina Mikšića (de Nicolinis)⁶⁸; 1494. ima ser Luka Jakšić kućište u "Burku" (= Pjaca) sa zapadne strane posjeda istoga Petra Užižića, a 1502. ser Luka Jakšić p. Nikole i Petar Užižić p. Ivana dogovaraju se da uspostave uličicu između svojih kućišta na Pjaci⁶⁹. Ovaj Petar javlja se kao svjedok i 1506. godine⁷⁰, a Užižiće nahodimo upisane i u najstarijoj hvarskoj matici krštenih od 1518. do 1547. godine⁷¹.

Zaključimo: rod Užižića ogranak je vlastele Piretića (Pire, Pireta=Petar, ime koje se često ponavljalo u njihovim obiteljima) i u Hvaru se spominje od početka 15. do sredine 16. stoljeća, kada je izumro. Nikola Užižić, sin Petra Zaninova, bio je imućan i ugledan vlastelin koji je imao više kuća i zemalja na Hvaru i Visu te obnašao općinske časti i dužnosti. On je svakako mogao podignuti, ili bolje pokušati podignuti raskošnu kuću na gradskom zidu, gdje su u 15. stoljeću, zbog ljepote i uočljivosti položaja, bile posagrađene neke od najreprezentativnijih hvarskih nastambi.

Zanimljiv je navod u Nikolinoj molbi da su dozvole za slične lukove ili svodove, i to niže od ovoga, bile davane i drugima. Kako rekosmo, danas postoje samo tri takva, svi u ulici iza južnoga gradskog zida. Od toga su dva viša od ovog našeg, a onaj kuće Jakša ima samo zidane lukove na početku i na kraju, dok je između njih drveni pod na gredama. U prošlosti je, međutim, takvih lukova i svodova bilo više. God. 1456. dobio je postolar Antonij graciju za kameni svod ili luk, kojim se smio nasloniti na gradski zid te iznad toga luka-svoda graditi po svojoj volji; takvu je dozvolu bio dobio i Lovrinac Milašinić s bratom Vitkom. Antonijeva kuća bijaše na Goljavi, a dozvola se odnosila na zapadni gradski zid⁷².

Gradnja sadašnjega pročelja kuće o kojoj govorimo počela je, dakle, oko 1463. i onda nakon nekog vremena prestala. Razlog ne znamo: mogla je to biti ser Nikolina⁷³ smrt (o njemu poslije 1478. zasad ne nalazimo spomena) i nezainteresiranost nasljednika - no najvjerojatnije je bio u pitanju nedostatak sredstava za dovršetak gradnje, bilo ser Nikole ili njegovih baštinika.

Zasad ostaje nepoznato i to kako su kasniji vlasnici Gazarovići stekli ovu kuću - da li kupnjom ili nasljed-

stvom. Neostaje nam i odgovor na najvažnije pitanje: tko je bio majstor-graditelj koji je projektirao (a možda ujedno i izveo) njemu gradnju. Ta nepoznanica ne iznenađuje, jer je starija hvarska arhivska građa veoma oskudno sačuvana, a ovdašnje su kuće (sve do 19. st.) redovito "nepotpisane". Iako su nam poznata brojna imena majstora-zidara i klesara koji su djelovali u Hvaru u 15. stoljeću (njihov je najpotpuniji popis donio M. Petrić⁷⁴), nema ipak nijedne kuće koju možemo pouzdano povezati s nekim od njih. Da je ovdje bio u pitanju vrstan graditelj, svjedoči nam sama kuća, a i neke druge iz istoga vremena u Hvaru ističu se vrsnoćom svoje graditeljske zamisli pa možda potječu od "ruke" istog projektanta⁷⁵. Ista se nepoznanica dakako odnosi i na izvođače gradnje - zidare i klesare.

Kuća je kroz 19. stoljeća služila kao skromna nastamba⁷⁶, a god. 1875. prodao ju je sin prethodnih vlasnika, pomorac Lovro Macanović (tada u San Franciscu), bačvaru Šimi Vlahoviću p. Ivana Pavla, za 600 fiorina⁷⁷. Kuća se ponekad još nazivala po starijim vlasnicima Gazzari⁷⁸, a već do konca 19. st. počinju vapaji za njenom obnovom⁷⁹, neuslišani sve do danas⁸⁰.

Prethodni su reci nadahnuti nadom da će se jedan od najljepših hrvatskih spomenika stambene arhitekture, koji je u sadašnjem stanju Hvaru na ruglo i sramotu, napokon zasjati u svoj svojoj ljepoti nakon konačne obnove i prikladne namjene.

BILJEŠKE:

- * Predavanje na ovu temu održao je potpisani u organizaciji gradske Matice hrvatske u hvarskoj Lođi dne 23. XII. 1993.
- ¹ Kada je 11. svibnja 1875. car Frane Josip posjetio Hvar, zabilježeno je da je "pozornost Njegova Veličanstva privuklo i pročelje palače Leporini u gotičkom slogu" - Lesina, Hvar, Far. (L. Maschek:) Manuale del Regno di Dalmazia, VI-VII., Zadar 1876, 141 (na fotokopiji zahvaljujem prof. Mariji Zaninović-Rumora). - Ima anegdota o ovoj kući, također u vezi s nekom okrunjenom glavom. Pedeset godina kasnije, u rujnu 1925., kralj Aleksandar je za posjeta Hvaru zastao pred istom zgradom i upitao pratnju: "Tko je zapalio ovu kuću?" Benito Kasandrić se snašao i odgovorio: "Turci!".
- ² G. Novak: Hvar, Beograd MCMXXIV, 89 (sl. 18) i 92.
- ³ C. Fisković: Gazarovićev ljetnikovac u Visu, Zagreb 1947, 4, bilj. 14. Usp. isti: Baština starih hrvatskih pisaca, Split, 1978, 225 (bilj. 219) i 356 (bilj. 36).
- ⁴ N. Duboković Nadalini: O sfragistici i stematologiji otoka Hvara, Arhivist 3-4/VI., Beograd 1956, 65; isti: Srednjovjekovni i noviji spomenici otoka

- Hvara, Popis spomenika otoka Hvara, Split, 1958, 61; isti: Kuća Petra Hektorovića u gradu Hvaru, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske 4/XI., Zagreb 1962, 103 i 106, bilj. 1 i 2; isti: Kuća tzv. Leporini u Hvaru, Periodični izvještaj Centra za zaštitu kulturne baštine Hvar 13/1969, 9-10.
- Pok. dr. Duboković je, prema vlastitom kazivanju, htio da se za pojedine vrednije spomeničke objekte usvoje "velika" imena (npr. dr. G. Novaka za zbirku u Sv. Marku), u nadi (uzaludnoj!) da će ih tako bolje čuvati.
- ⁵ M. Kolumbić Šćepanović: Hektorovićeve prebivališta, Hvarski zbornik 6/1978, 256-257.
- ⁶ J. Kovačić: Iz hvarske kulturne baštine, Hvar 1987 (šapirografirano), 29-30 i 115 (uz bilješke na odnosnim stranama).
- ⁷ Ovdje ne ulazim podrobnije u slogovno određenje starije faze gradnje razmatrane kuće. Ponovio bih samo mišljenje izneseno u navedenom radu (/8/, 26-28), naime da se plošni gotički otvori u Hvaru ne mogu pouzdano povezivati s 13.-14. stoljećem iz dva razloga: zato što postoje sačuvani (iako vrlo rijetko) i stariji otvori romaničkog oblika, koji se mogu okvirno datirati u vrijeme treće mletačke vladavine (1278.-1358.), tj. u doba nastanka današnjega Hvara, i drugo jer se plošni otvori na šiljat luk javljaju i krajem 15. stoljeća (dominikanski samostan u Starom Gradu kao datiran primjer - usp. J. Kovačić: Nekoliko podataka o starogradskim spomenicima, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 24, Split 1994, 366 /i bilj. 26/) te vjerojatno predstavljaju skromniju i jeftiniju inačicu raskošnijih cvjetnogotičkih oblika.
- ⁸ Usp. bilj. 28. U novije je vrijeme ovaj prozor bio premazan žbukom i tako postao nevidljiv. Potpisani ima njegovu fotografiju.
- ⁹ Na sugestijama zahvaljujem kolegi prof. M. Petriću te ing. I. Štambuku.
- ¹⁰ Stubište je, kao i na drugim starim hvarskim kućama, izvorno imalo za rukohvat starinski "štan(a)t" - drvenu ogradu od uzdužne grede na nekoliko okomitih, pričvršćenih željeznim sponama. Današnja je željezna ogradica novija i neprimjerena.
- ¹¹ Usp. M. Popović: Obnova gotičke kuće na trgu Sv. Duha u Hvaru, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 20, Split 1975, 81-93.
- ¹² J. Kovačić, n.d. (6).
- ¹³ Petrom Pripkovićem - isto, 54, bilj. 53; v. i C. Fisković: Baština starih hrvatskih pisaca (3), 170 i 207, bilj. 17 i 18.
- ¹⁴ G. Novak: Hvar kroz stoljeća, Zagreb 1972, 106 i 225.
- ¹⁵ Prema najstarijem zemljišniku k.o. Hvar u Arhivu mapa Istre i Dalmacije u Splitu.
- ¹⁶ Prilog 1.
- ¹⁷ Č. zgr. br. 201 k.o. Hvar - v. J. Kovačić, n.d.(6), 40 i 71, bilj. 212.
- ¹⁸ Č. zgr. br. 74/1 k.o. Hvar.
- ¹⁹ Jednokatnice su onda bile dvije kuće na današnjoj č. zgr. br. 71 te uglovnica sagrađena u sadašnjem glomaznom obliku od Gaugiranovih 1850ih (č. zgr. br. 114). Ali u doba gradnje zgrade o kojoj govorimo, pa i dosta kasnije (otprilike od 15. do 17. st.), pred njom ili nije bilo kuća, ili su pak tu stajale samo prizemnice i jednokatnice. O ovim i drugim hvarskim kućama kanim opsežnije pisati u monografiji koju pripremam. - U vezi s razmatranom kućom može se dodati da su samo strane izloženije pogledu pomnije klesarski obrađene. Tako je i kod više drugih reprezentativnijih starih hvarskih kuća, a razlog je svakako u štedljivosti, odnosno o neskladu želja s mogućnostima.
- ²⁰ (S. Ljubić:) Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae, et civitatis et insulae Lesinae, Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium I., III., Zagrabiae 1882-3, 252-253.
- ²¹ Gradska vrata uz ovu kuću i ulica koja kroz njih vodi do Pjace nesumnjivo su bili sretna okolnost koja je spriječila da i ovu zgradu potpuno

zakriju novije građevine pred njom, kao što su zakrile pogledu i druge na gradskom zidu. Spomenimo samo najnoviji i utoliko drastičniji primjer: posvemašnje uklanjanje iz vizure s Pjace gracioznog placeta Gazarović iz 15. st. (č. zgr. br. 111/2) izgradnjom rogobatne nove samoposluge "Razvitka" 1987.

Inače se ova ulica od glavnih gradskih vrata do trga spominje 1671. kao smještena između dviju ljekarni: "... in Liesina in strada publica frà le due spituarie in fazza alle porte della Città" - Povijesni arhiv u Zadru, Arhiv Hvara, kut. 10, 9, 51v; tako i 1673. (isto, kut. 11, Instrumenti... Barbaro 1, 68a). Prva od tih dviju "špicarija" bila je u današnjoj kući Jurić (ex Barbariće, č. zgr. br. 73) na Pjaci, a spominje se u vlasnosti Vidali do 1711. g. (isto, kut. 16, Instrvmentor. Qvartvs). Druga, nesumnjivo preko puta prve, možda je bila Rinaldijevih, koja se na Pjaci spominje 1615. (Spiciaria di ms franc.° Rinaldi in Piazza - isti arhiv, Fond Novak, II., 5, 24).

²² Arhiv Hvara (21), kut. 18, Instrumentorum III. (č. zgr. br. 109).

²³ Č. zgr. br. 75, danas vlasništvo Hotelskog poduzeća "Sunčani Hvar" i predviđena za obnovu zajedno sa susjednom o kojoj je riječ. Po grbu i inicijalima znamo da je bila podignuta od patricijske obitelji Jakšić u 15. st. (J. Kovačić, n.d./6/, 29 i 52, bilj. 39). U 18. je st. pripadala Lupijevima: kada natpop Nikola Zudenigo navodi granice svoje kuće kupljene 1795. (č. zgr. 76, vlasnost Kaptola, ex Zudenigo, sad u njoj redovnice Kćeri Božje Ljubavi), s juga spominje kuću baštinika Lupi (Povijesni arhiv u Splitu, NS CXI. /bilježnik Petar Sibischini/, VII., 14). - Nije međutim jasno na što se u ugovoru iz 1744. misli pod "kaniželom od dobre pola stope" koja da dijeli ova dva dijela iste zgrade.

²⁴ Arhiv Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara u Hvaru, Arhiv Bučić, III., 52 (č. zem. br. 227 k.o. Hvar).

²⁵ Prilog 2.

²⁶ Č. zgr. br. 78, sada vl. Budrović, konoba "Leporini". U 17. je stoljeću bila, kako vidimo, vl. Stasini, još ranije Penturić (v. bilj. 28), u 18. st. Vranjican (izvor kao bilj. 23, susjedi Zudenigo), a kasnije njihovih baštinika Botteri i Ančić. Zazidan prozor gotovo romaničkih oblika na njenoj istočnoj strani govorio bi da je u pitanju jedna od najstarijih hvarskih gradskih kuća (usp. J. Kovačić, n.d./6/, 26 i 47-48, bilj. 15 i 16).

²⁷ Č. zgr. br. 74/2, oko 1830. ista vlasnost kao i razmatrane kuće (br. 74/1).

²⁸ Č. zgr. br. 77, danas također vl. Budrović, dvorište-veža kuće sa sjevera. Bila je vlasništvo Zečić-Leporini najkasnije početkom 17. st., kako svjedoči popis dobara ostavljenih u fideikomis od p. Nikole Leporinija, a sastavljen od njegova sina Vicka 1626. g.: "...Vna Muraglia nella Città proindiuisa con l'heredi del q.m Sig.r Siluestro Leporini appresso le Porte della Città al Mercato, trà Confini da Borra il Penturich, e da Pon.te l'heredi di Capit:n Siluestro Leporini" (Arhiv benediktinki u Hvaru, X.a, 9).

- Da su se upravo ova gradska vrata nazivala tržničnima, iznijet ću u radu o hvarskim gradskim zidinama.

²⁹ N. Duboković Nadalini, n.d. (4, O sfragistici).

³⁰ Č. zgr. br. 79; v. bilj. 23 i J. Kovačić, n.d. (6), 28-29 i 51, bilj. 31.

³¹ Usp. i C. Fisković: Baština starih hrvatskih pisaca (3), 225, bilj. 219.

³² ...s(er) angelinus matthei... - Arhiv Centra (24), Libro Grazie N=° sei, 53.

³³ Isto, 157.

³⁴ Usp. N. Duboković Nadalini: Srednjovjekovni i noviji spomenici (4), 82.

³⁵ Libro Grazie (32), 57v, 71v, 73 i dr.

³⁶ Izuzevši kuhinju prigradenu u 19. st. (v. bilj. 76).

³⁷ C. Fisković: Hvarska katedrala, Split 1976, 102-103 (dok. XLV); J. Kovačić, n.d. (6), 37.

- ³⁸ Izvor kao prilog 1; potpuni tekst izostavljen u svrhu kratkoće. Tako je prosvjedovala Općina jer joj je prodavatelj, kao baštinik svoga oca, bio dužan 1372: 2 libre, i još "alla Cassa pub.a" 800:1 libara. Parunu je Nikoli Bradanoviću dugovao 5 cekina. Kupoprodaju su iz nenaznačenih razloga osporili i Diuli-Perastijevi te Luxiovi. Suprotstavili su se i don Ivanovi rođaci Barbići (Barbis), ali ih je on namirio ustupanjem jedne kuće (Arhiv Centa /24/, Instrumentorum S:tus, 30v-31v).
- ³⁹ (početak oporuke izostavljen u izvoru-prijepisu) ...Nel resto ueram:te de Beni cosi mobili come Stabili lassa à ms Zan Martin Nepote ex Fratre, e quello lassa, et instituisse herede de ditti suoi Beni, con q(ues)te condition che non possi, ne donar, ne uender, ne permutar ne p(er) alcun altro Modo allienar ma che li ditti beni uadino perpetuis futuris temporib(us) alli heredi masculini ex legitimo matrimonio da d:to ms Zan Martin Procreadi, e cosi uadino de Erede, in heredi... E se ditto ms Zan Martin morisse senza herede mascolino ex legitimo matrimonio procreato, uuol, et ordina che li suoi Beni uadino all' // monasterio di S. Antonio, qual all' presente, è principiato p(er) le monache Gentildon(n)e di q(ues)ta Città... Phari Die: i7:a Nouembris i544 - In Porticu Iustiniani presens Testamentum apertum fuit... - Arhiv benediktinki (28), X.a, 7.
- ⁴⁰ i50i - Die: 24 - Majj. Ind:ne 4:ta, Actum Lesine in Domo abitac:nis ser Martini de Gazzaris q.m ser Catter:i presente /ispravljeno od: presentibus/ sier Nicolao Piretich q.m ser Ioannis, et ser Matt.o fr(atr)e prefati ser Martini testib(us) notatis, uocatis, et rogatis. Ibiq(ue) ser Martinus p(re)dictus... Corpus suu(m) ...sepeliendu(m) ordinauit in Cath(edra)li Ecc:a S:ti Steffani, cui Ecc:e reliquit Ducatos quinquaginta pro fabricanda Capella, et Altare ubi placuerit ser Nicolo Piretich, et ser Mat.o p(re)f(a):to ...Itt(em) Reliquit quod Comisarij sui de bonis suis pro faciendo uno Crocifixo expendant ducatos tres, ponendo in Ecc:a S:ti Cosme, e Damiani scita !=sita/ in Ciuitate ista /napomena: ova je crkva u neposrednoj blizini razmatrane kuće/ ...Residuu(m) uero onium // bonoru(m) suor(m)... reliquit equaliter filijs suis v(idelicet) ser Nicolo et Iacobo, cu(m) hoc, quod ipsi, nec alteri eor(um), nec eor(um) heredes aliquo tempore possint uendere, donare, nec aliquid alienare domus // suas et loca a casamentis in hac Ciuitate Lesine posita et illius suburbio, nec non domus suas lisse posite // ...Comisarios autem suos, et huius testam:ti executores ordinauit, et instituit ser Nicolau(m) Piretich prefatu(m), et ser Mattheu(m) Fr(atr)es Testatoris pred.i ... (izvor kao bilj. 39).
- ⁴¹ 9: Giugno i745- ...Comandamento al Reud:o S:r Zuane Gazzari, di presentar in questo Off.o p(er) tutto oggi, l'acquisto della Casa da lui allienata, al S.r Francesco Rinaldi, et cio ad istanza delle R.R.M.M. di SS:ti Gio: et Antonio in questa Città, e p(er) l'uso delle loro raggioni...
...Adi: iO: Giugno: i745-
I1 S.r D. Gio: Gazzari, dichiara non hauer l'acquisto ricercato col retroscritto Comandamento, constando chiaramente esser stata la Casa del q.m S.r Martin Gazzari, come risulta del suo testamento di già presentato... - izvor kao gore.
- ⁴² Arhiv Centa (24), Arhiv Bučić F, I., 48; isto, V., 647; Arhiv Kasandrić u Hvaru, svezak Popis korisnika beneficija.
- ⁴³ Antonijevu oporuku imamo u Kodeksu Botteri I. u Dominikanskom arhivu u Starom Gradu. Utemeljio je beneficij Sv. Margarite na Visu (1420. g.).
- ⁴⁴ Arhiv Bučić F (42), XII.
- ⁴⁵ Prilog 3.
- ⁴⁶ Odnosno do podnožja katnih vata: "soiarum" je prag a "sopida" (riječ nema ni Du Cange!) valjda isto što i "sopede". Smisao: do visine prvoga

- kata, ili do visine već postojećeg svoda, preko koga se ulazilo u kuću.
- ⁴⁷ N. Duboković Nadalini: Rasprave i članci, Split 1988, 268.
- ⁴⁸ Isti, n.d. (4, O sfragistici), 63. Ovdje valja dodati da predmetnog zbornika-grobovnika u arhivu Machiedo već odavno nema (prema obavijesti suvlasnika dr. Mladena Machieda), dok heraldička zbirka Centra za zaštitu kulturne baštine u Hvaru ima iz toga grbovnika samo nekoliko fotografija, među kojima i onu grba Anđelinović-Angelini. C. Fisković (Baština starih hrvatskih pisaca /3/, 225, bilj. 219) spominje isti ili sličan grbovnik u "franjevačkoj knjižnici" u Hvaru, no tamo ga potpisani nije uspio pronaći.
- ⁴⁹ G. Boglich: Studi storici sull'isola di Lesina (2. izd.), Split s.a., 107.
- ⁵⁰ God. 1454. dobi zemljište kraj Sv. Nikole u Starome Gradu neki kovač Užinić (usinich fabro - Libro Grazie /32/, 55v); god 1467. spominju se u Starogradskom polju Starijanići i Užinići (Biskupski arhiv u Hvaru, Liber rubeus, 52v i 55v); 1559. Petar Hektorović u oporuci navodi svog težaka Tomu Užinića (Vzinich) na zemlji Zvonici u Starogradskom polju (Stari pisci hrvatski knj. XXXIX., Zagreb 1986, 150), a 1610. "Ms Pietro Vzinich al(ia)s Antiquario" drži vinograd starogradskih dominikanaca u Malim Močama (Dominikanski arhiv u Starom Gradu, Libro... tutti li stabili, 5). Čini se da je Starijanić bilo poslije prevedeno u Antiquario, drugo prezime Užinića.
- ⁵¹ G. Novak, n.d. (14), 111.
- ⁵² Wappenbush des Königreichs Dalmatien, Nürnberg 1873, 25, 85 i tab. 16. Njegova tvrdnja da su "Antiquario star plemićki rod otoka Hvara, koji se ranije zvao Užinić" samo potvrđuje da je u pitanju pomutnja.
- ⁵³ Statuta (20), 396. - Zapravo se navodi još 1406. kao sudac u jednom težačkom ugovoru (...Judicibus...s(er) Petro Zanini... - Arhiv Boglić-Božić u Hvaru, II. Cose Ecclesiastiche, 43).
- ⁵⁴ Statuta (20), 385.
- ⁵⁵ Libro Grazie (32), 24v.
- ⁵⁶ J. Stipišić-M. Šamšalović: Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije, Zbornik Historijskog instituta JAZU br. 3, Zagreb 1960., 568.
- ⁵⁷ ...ex opposito angulj domus s(er) nicolaj petrij Zaninj... - Libro Grazie (32), 41v.
- ⁵⁸ Kaptolski arhiv u Hvaru, pergamene, svezak III., br. 20 (M: Zjačić: Regeste pergamena XV vijeka Kaptolskog arhiva u Hvaru, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske 7-8, Hvar 1965, 16 ima krivo: Utišić). - Iste 1454. g. bio je prema Arhivu Remigija Bučića u Arhivu centra (24) korisnik neke općinske gracije i spominje se kao svjedok (28, 41v).
- ⁵⁹ ...presentibus ser Nicolao Petri Zanini... dicto ser Nicolao Petri... - Kaptolski arhiv u Hvaru, pergamene, IV., 1 (usp. M. Zjačić, n.d. i mj. u gornjoj bilješci).
- ⁶⁰ Libro Grazie (32), 70v i 74.
- ⁶¹ Isto, 97.
- ⁶² Isto, 107.
- ⁶³ ...Vladne ancille s(er) Nici Vsisich... - Ali kao svjedok označen je kao: s(er) Nicolao .q. s(er) Petri zanini ! (isto, 109v).
- ⁶⁴ ...p(er) s(er) Nic.m Vxisich aduoc(atum) co(mmun)is... - Arhiv Machiedo u Hvaru, Pacco C, Liber consiliorum, 5v.
- ⁶⁵ Libro Grazie (32), 127.
- ⁶⁶ Isto, 129v, 130v i 135.
- ⁶⁷ Arhiv Remigija Bučića (58), 25j.
- ⁶⁸ Arhiv Bučić (24), IV., 171.
- ⁶⁹ Arhiv Bučić F (42), X., 57 i 59. - Vjerojatno je riječ o položaju istočno od Arsenala, na potezu do kuće Luxio (Novak-Kerčić). Zanimljivo je da se

Užižići i Jakšići navode i ovdje kao susjedi, kako su to bili i na gradskom zidu.

⁷⁰ ...D. Petrus Vsisich q(uondam). D. Joan(n)is No. lesine - Arhiv Hektorović u IC ZPZ HAZU u Dubrovniku, svez. 137 (S. Plančić: Inventar arhiva Hektorović, III., Stari Grad 1984, 191 krivo ga čita kao "Užižića, sina pok. hvarskog notara", dok je riječ o hvarskom vlastelinu - nobilibi Lesinae!).

⁷¹ God. 1518. krštena je Margarita, kći ser Antonija Užižića (s(er)/ Anto usisich) i neke Katuše iz Krajine (matica krštenih I. u župnom arhivu u Hvaru, 182v), god. 1523. druge Margarita istog oca (d. antonij usisich) i njegove žene Katarine (isto, 188v), 1524. Marija istih roditelja (Vzizich - isto, 189v), a 1526. njihova kći Dobrica (isto, 45). God. 1536. "domina catherina usisichia" kuma je na nekom krštenju (isto, 18), a 1546. i 1547. ista gospa Kata kumuje kao udovica gosp. Antonija Užižića (isto, 233v i 51). Ista se "Dna catherina r q. D. antonij vsisich" navodi i 1551. g. (Arhiv HAZU u Zagrebu, Stj. 53). Antonij je prema iznesenom imao samo žensku djecu (od koje barem jedno nezakonito), te je logično da je obitelj izumrla. Ona se spominje i u više drugih izvora prve polovice 16. stoljeća: tako se 1520. navodi njihova kuća u Visu (Arhiv benediktinki /28/, X.a, 6, 16v), 1545. zemlje na viškom položaju Baršćan (Arhiv R. Bučića /58/, 6, 3), a 1547. zemlja "de Uzizich" u Velom polju na Visu (Arhiv benediktinki, X.a, 7, 13). Prema rodoslovlju koje se može rekonstruirati iz spisa u Arhivu Boglić-Božić u Hvaru (IV., 114 i V., 53), Petar Užižić je imao sina, spomenutog Antuna, i kćer Katarinu udanu za Jakova Hranka. Antunova kći Katarina udala se za Ivana Krstitelja Golubinića (Colombinus), pa se njihov? sin Antun spominje 1584. pod dvojnim prezimenom "Colombini al(ia)s Vsisich".

⁷² ... (con)cessit m(ro) petro sutori recip.te no(m)i(n)e mag(ist)ri Ant(onii) eius p(at)ris (quod) possit fabricare et (con)stru(er)e Vnu(m) Voltu(m) siue archu(m) de muro et se cu(m) Jp(s)o exte(n)dere et apodiare ad muru(m) co(mmun)is et sup(er) I11(o) edificare edificiu(m) ad placitu(m) et comodu(m) pro usu et comoditate sua sicut edificaueru(n)t laure(n)tius milasinj et fr(r) suj /! / Vitcus /?! / que (con)cessio Intelligat(ur) e(ss)e p(ro)pe muru(m) co(mmun)is apud domu(m) dicti m(ag)ist)ri Ant(onii) sutoris i(n) goliaua i(n)fra hos (con) fines (videlicet) ab orie(n)te murus c(ommun)is... - Libro Grazie (32), 125. - Gradnje nad ovakvim lukovima (sugli archi che congiungono due diverse fabbriche) zabrani austrijska vlast istom 1836. (Arhiv Centra /24/, Arhiv općine Hvar, XC., 1241/1836).

⁷³ Možda je ser Nikola Užižić p. ser Petra Zaninova istovjetan sa ser Nikolom p. Petra. On je 1466. svjedočio pri nekoj ispravi (Kaptolski arhiv u Hvaru, pergamene, IV., 13), a u ožujku je 1468. u općinskom vijeću glasovao suzdržano o prijedlogu da u Starom Gradu bude poseban sudac (Statuta /20/, 434 te Listine X. /Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium XXII./, Zagreb 1891, 407). God. 1472. ima neku zemlju na Visu, navodi se kao općinski egzaminator, dobiva graciju za kuću na Sv. Mikuli u Hvaru i svjedoči u drugoj graciji. God. 1473. on i ser Vitalj Županić imali su dva pastira iz Krajine, Radoja i Radivca, pa je ser Nikola u njihovo ime primio graciju za zemlju na Visu (Libro Grazie /32/, 160v, 163, 163v, 166v i 182). - Ser Nikola "de Petris" (=Piretić?) koji se spominje kao općinski sudac 1486. g. (Statuta /20/, 364 i 436) mogao bi biti unuk "našega" ser Nikole. Možda je istovjetan sa ser Nikolom Piretićem p. Ivana koji u oporuci Martina Gazarovića iz 1501. g. figurira kao Martinov polubrat po majci, svjedok i izvršitelj (ovdje, bilj. 40). U tom su slučaju Gazarovići mogli dobiti predmetnu kuću od Piretića-Užižića putem rodbinske veze, no za to nema dokaza.

- ⁷⁴ Obrti, usluge i službe na Hvaru u 15. stoljeću, Božić-Bužančić zbornik (Građa i prilozi za povijest Dalmacije 12), Split 1996, 216-225.
- ⁷⁵ Jedna je od tih ona već spomenuta ser Nikole Barbića (č. zgr. br. 158 k.o. Hvar - v. bilj. 11). Kvalitetom se projekta isticalo i pročelje donje palače Paladinić na Pjaci (č. zgr. br. 116), na nesreću jalovo simetrizirano u 19. st. (N. Duboković Nadalini: Gotička palača na trgu u Hvaru, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske 2, Hvar 1960, 30-33). Skladnom se asimetrijom svojih pročelnih otvora odvaja i kuća na Sv. Mikuli (č. zgr. 336), koja je za obitelj Herak uspješno obnovljena po projektu iz 1983. G. Nikšića iz Regionalnog zavoda, danas Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine u Splitu.
- ⁷⁶ God. 1818. zakupljeva ju susjed sa sjevera Josip Ančić za 120 libara godišnje, 1819. popravlja ovu "Casetta in muracca" meštar Primi, 1823. uređuje vrata meštar Jakov Vikarović, a 1824. kuću popravlja njen budući vlasnik, zidar Ivan Macanović. God. 1823.-1825. iznajmljena je pralji Vici Domančić-Mišić (Arhiv Bučić /24/, XXIII., 2). God. 1826. bacao je stanar kuće Botteri sa sjevera nečist u kaniželu (Arhiv općine Hvar /72/, LXX., 168/1826). God. 1832. tu je opet pralja Domančić, čisti se "dvorište" (prostor između dvaju pročelja) i ulica pod svodom zbog pogibli od kolere (isto, LXXXIII., 24/1832), a sljedeće godine u ovoj ili u nasuprotnoj kući Rinaldi kod gradskih vrata drži neovlašteno krčmu Mate Novak-Batina Stjepanov (isto, 606 i 621/1833). God. 1841. kuća služi za kraći prihvat vojnika u prolazu (Arhiv Centra /24/, Mali fondovi 2f), a 1842. tu stanuje Jakobina ud. Gambirassi i kuha se rublje u kuhinji u jugoistočnom kutu nad svodom, koja se prvi put izričito navodi (Arhiv općine Hvar, 1842., IV., 1333). Iste godine stanar je kovač Vicko Ilijić, i on je globljen zbog onečišćenja kanižele (isto, Globe 1834.-1854.). God. 1845. bi naredeno vlasnici Margariti Macanović da ukloni građevinski materijal s ulice ispod "volta koji vodi do Sv. Kuzme" (isto, 673/1845).
- ⁷⁷ Povijesni arhiv u Splitu, NS XIX. (bilježnik Vj. Bučić), kut. 1, br. 44/1875 (stanar je tada bio neki Stjepan Visković). - Ovdje ujedno ispravljam svoje podatke o vlasništvu kuće u 19. i 20. st. (J. Kovačić, n.d./6/, 53, bilj. 45), koji se zapravo odnose samo na kuću sa zapada (Jakšić).
- ⁷⁸ God. 1688. kuća je dakako u vlasništvu Gazarovića (Jakova): "... à Lesina in Casa d(e)l sig.r Giac.mo Gazzari posta app(ress)o le Porte della Città" (Arhiv Hektorović u Dubrovniku /70/, svez. 144). Njihovim je imenom naziva i R.E. Petermann: Führer durch Dalmatien, Wien 1899, 406: "Neben der Loggia... steht der Palast des einstigen Conte der Insel und vis-à-vis der 1550 // erbaute Palazzo Gazzari, der durch seine gothische Façade, seine Säulen und Sculpturen // auffällt...". Slično i F. Madirazza: Storia e costituzione dei comuni dalmati, Spalato 1911, 243 ubraja i "palaču Gazzari" među ruševine hvarskih srednjovjekovnih kuća (navodi i Maude M. Holbach: Dalmatia, 1908, 206).
- ⁷⁹ U talijanaškom listu "Il Dalmata" (br. 52/1892) nepoznati hvarski dopisnik potpisan pseudonimom "Pharensis", u dopisu od 22. lipnja te godine, najprije u nostalgličnoj šetnji komemorira "četrdesetak" starih hvarskih vlasteoskih obitelji koje su tobože bile "quasi tutte d'origine e tutte poi certo per il fatto italiane", pa se, oplakujući tadašnje "sićušno hrvatstvo" (croatissimo piccino) Hvarana, zaustavlja pod našom zgradom: "...arrivammo sotto edificio tutto gottico, ma, pur troppo, in buona parte ormai inabitabile e persino spoglio del tutto !=tetto?!. Povere mura, ancora così leggiadre, un dí maggione della patrizia famiglia dei Leporini!". Zatim nastavlja razmišljati kao i mnogi današnji, strani i domaći: "E rammentava che anche ad illustri personaggi fece impressione la bellezza di quelle mura ed io stesso ne intesi uno a esclamare: -

Ma perchè qualche benestante di Lesina nom compera e non rifabrica questo palazzo? Così, fra qualche anno, sarà un mucchio di pietre. Ahimè pensai io allora, i nostri signori hanno ben altri pensieri pel capo!" (prijepis u Arhivu Centra /24/, Arhiv Kasandrić, 70, 2).

⁸⁰ God. 1947. zamijenjen je teško oštećeni prozor u gradskom zidu (M. Petrić: Građa za povijest konzervatorske službe na Hvaru - konzervator Vicko Maričić, Periodični izvještaj Centra za zaštitu kulturne baštine Hvar 154/1985, 6; novi je prozor skinut s kuće Novak-Kovačić na Goljavi, izvorno Rusković, č. zgr.br. 40, što je bilo posve neprimjereno jer je različitog oblika od izvornoga). Oko 1950. bila je pokrenuta inicijativa od dr. Jerka Machieda i drugih uglednih Hvarana da se zgrada obnovi i uredi kao knjižnica: vlasnik ju je bio voljan pokloniti, ali je akcija bila odbijena od nadležnih baš zato jer - privatna! God. 1952. ing. Bosiljka Bezić iz tadašnjeg Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju vrši arhitektonsko snimanje postojećeg stanja ove kuće, a kuće i cijele inzule Zavod za povijest umjetnosti i arhitekture (Tehnički fakultet Sveučilišta u Zagrebu) te Urbanistički biro u Splitu 1960. godine. Oko 1960. zgrada je na inicijativu NO Općine imala biti uređena u reprezentativne svrhe, za što su JAZU i Savjet NR Hrvatske bili dodijelili neka sredstva (N. Duboković, n.d./4, Kuća Petra Hektorovića/, 106, bilj. 2), ali od svega toga ništa. Dr. N. Duboković je 1961/62. uzaludno nastojao, preko književnika Ivana Raosa, da kuću otkupi i adaptira ondašnje Društvo književnika Hrvatske (Arhiv Centra /24/, Dokumentacija, 72). U ovo je vrijeme arh. B. Magaš iznio dvije varijante obnove ove zgrade u okviru cijele inzule (Prilog rješavanju problematike arhitektonskih zahvata unutar historijskih cjelina, Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU 3/1964, 44-49), obje neusvojive zbog konzervatorskih (a i estetskih) neprihvatljivih interpolacija i miješanja staroga s novim. God. 1970. današnje Hotelsko poduzeće "Sunčani Hvar" kupilo je od Vlahovića idealnu polovicu kuće, što je usložilo vlasničke odnose i samo odmoglo obnovi zgrade, umjesto da je omogućiti. Sudionici su Dana hvarskog kazališta u svibnju 1978. potpisali apel (bez rezultata) za spašavanje ovoga spomenika (Mogućnosti, Split, 6/1978, 680: tu se "bona fide" iznosi da je ova "dvokatnica" bez krova od početka 20. st., iako je takvom prikazuju i vedute iz 19. st. /npr. Reinerova iz 1829. u Centru za zaštitu kulturne baštine/, te da se sjeverni zid porušio, no vidimo da je i u 18. st. bio u današnjoj visini). God. 1979. postavljena je od strane tadašnje Mjesne zajednice, a po nacrtu ing. Ive Štambuka, željezna rešetka na ulazu pod svod sa strane glavne ulice, da bi se zapriječilo zagađivanje (M. Kolumbić u Periodičnom izvještaju Centra 111/1979, 8-9). Od 1989. do 1991. pokušalo se zgradu namijeniti za Glazbenu školu, temeljem donacije hrvatskih iseljenika, braće prof. Radovana i dr. Hrvoja Lorkovića, a na spomen njihove pok. majke, svjetski poznate pijanistice Melite Lorković. Ali nedostatak novca i neriješenost vlasničkih odnosa to su i opet onemogućili, pa je Škola bila otvorena u kući Ivanić-Boglić (kasnije hotel "Park") na Goljavi.

U veljači 1997. čitava je zgrada postala vlasništvo Stefana Vlahovića, otkupom od ostalih suvlasnika (usp. T. Kolumbić: Prodana palača Hektorović, Slobodna Dalmacija, Split 1. III. 1997., 15). Time se konačno otvorila mogućnost obnove ovoga spomenika.

A. Tudor: Sjeverozapadni dio hvarske Pjace 1690. godine, Građa i prilozi za povijest Dalmacije 13, Split 1997, 100 i 107-108 objavljuje tloris iz navedene godine u mletačkom Archivio di stato, na kom se predmetna kuća naziva "nedovršenom kućom Gazzari" (Casa di Gazzari imperfeta).

Prilozi

1

(Povijesni arhiv u Zadru, Arhiv Hvara, kut. 19, Instrumentorum Q(uin)tus 1743/44., 22-24; Arhiv Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara u Hvaru, Arhiv Kasandrić, svez. 40; Arhiv benediktinki u Hvaru, X.a, 7)

Adi-6-Ap(ri)le i744

Fatto in Off:o doue personalm:te costituito il S.r Gabriel Angelini Proc:re instit.o dalle Parti quale à nome del S.r D. Zuan(n)e Gazzari hà dato, cesso, uend.o, et liberam:te allienato al S.r Fran:co Rinaldi l'infras(crit)to Stabile di lunghezza, larghezza, prezzo, e Confini come nell'infras(crit)to Inst(rument)o auendo approuato li confini li ss.ri Co: Ferandin Lupi, e Steffano Ettoreo Essam:ri del Com(m)un. Pnti li ss.i Antonio Raffaelli, e Pietro Cingalouich test(imonj) noti (etc)

Segue il Rego=

Nel nome di X(ris)to Amen. L'an(n)o della Sant:ma Nat(ivi)tà, i744 Ind:ne 7:ma li 25 Marzo giorno ueram:te di Mercordi, Festiuità della Santis:ma Anunciata fatto à Lesina in Botega del Sig.r Carlo Artifoni situata al Canton della Piazza. Doue personalm:te constit:o alla presenza di me infras(crit)to Pub:o Nod:o e de sottos(crit)ti testij; Il Sigr Don Gioanni Gazzari q:m Sigr Giacomo, il q(ua)le uolontariamte e con ogni altro miglior modo, che (etc) di sua propria ragione, per se heredi, e succesori suoi ha dato uenduto, cesso e liberam:te in perpetuo allienato una sua Casa col suo contiguo Cortiuo posta entro la mura di q(ues)ta Città app(ress)o le Porte della med:ma, cioè fondi di Caneua di Long:a da Leuante à Pon:te comprese la mura brazza, i4, Largheza comprese le mura Brazza 7, e meza, fan(n)o Brazza cento cinque, stimato da M:o Luca Palauersich Muratore Perito elletto de uolontà delli Sig:ri Contrahenti à L 3, il Brazzo ual L. 3i5=- Ite(m) altezza di muro della Casa comprese le fundamenta da Mezzodì brazza i5, e mezzo di Long:a dà Leu:te à Pon:te comprese le mura brazza, 14, fan(n)o passa, 33, piedi i8 stimato à L 27 il passo, ual L. 900=8- .Ite(m) Muro da Bora della Casa d'altezza comprese le Fondamenta brazza i5, e mezza, di Long:a da Leuante à Pon:te comprese le mura brazza, i4, fan(n)o passa, 33, piedi, 18 stimato à L. 27=il passo ual L.

900=8.Ite(m) Muro dà Pon:te della Casa altezza colla fon-
 dam:ta brazza, 2i Larg:a tra le mura braza sei, fan(n)o
 passa, 20, piedi, 4, stimato à L. 34= il passo ual L. 544=6.
 Ite(m) Muro da Leuante della Casa d'altezza con le fon-
 dam:ta brazza, 2i; Larg:a tra le Mura braza sei fan(n)o
 passa, 20, piedi 4, stimato à L. 34 il passo ual L.
 544=6.Ite(m) muro da Mezzodi del Cortiuo di Long:a dà
 Leu:a dà Leu:te à Pon:te sopra il Volto brazza, i4, altezza
 sopra le mura della Città brazza, iO, e mezzo fanno passa,
 23 piedi i3 stimato à L 34= il passo ual L. 799=i4.Ite(m)
 muro da Pon:te del Cortiuo sopra il Volto d'alteza braza,
 i4, e di Larg:a brazza, 5, e mezzo fan(n)o passa dodeci
 piedi otto stimato a L. 34, il passo ual L. 4i8=i8.Ite(m)
 Muro da Leu:te del cortiuo sopra il Volto d'altezza brazza,
 i4, e di Larg:a, 5 e mezzo fan(n)o passa, i2, piedi, 8, sti-
 mato à L. 34 il passo ual L. 4i8=i8 Ite(m) il Volto di Long:a
 da Leu:te à Pon:te brazza i4, e di Larg:a brazza, 4, quarti,
 i, fan(n)o passa noue, piedi tredici, stimato à L. 30 il passo
 ual L 285=i2.Ite(m) Cornise da Leu:e L. i00= Ite(m) Traui,
 e tauole nel p(ri)mo Soler L i48= Itt(em) Moneghin con le
 porte stimato L. 68 Ite(m) Traui, e Tauole del 2ndo Soler
 stimati L. i37= - Ite(m) Modioni sotto il p(ri)mo Soler L.
 i5=- Ite(m) Modioni sotto il, 2do, e 3zo, Soler n:o i8 stimati
 L. 27.Ite(m) Traui sopra i Modioni n.o trè, stimati L i2=-
 Itt(em) Traui nel 3zo soler, e sotto il Tetto stimati L i38=
 Itt(em) copi sopra il Tetto mille settecento, stimati L 204=-
 Itt(em) Grondali sotto il Tetto L 32=- Itt(em) Scalla di
 Legno del 2do Soler L 49=- Item Porte di Casa, e scuri de
 Balconi con feramenta L 50= Ite(m) le Porte grandi della
 Casa con ferram.ti stimate L. 56= - Ite(m) Modioni sotto il
 Balcone L. 6= - Ite(m) modioni in Cortiuo, e sotto i Balconi
 n.o i8, stimati L. 27= . Item Lauello nel Cortiuo stimato L.
 79= - Item Scala di Pietra con le Pianche una rotta stima-
 ta L. 333= - Ite(m) Archi sotto il Volto stimati L. i69= -
 Item Porte della Caneua sotto il Volto stimate L. i2= -
 Ite(m) altre porte pur della Caneua stimate L. 27= - fra li
 Confini da Leu:te il Sigr Compratore infras(crit)to, medi-
 ante la strada Com(m)une del passaggio per le Porte della
 Città; Pon:te in parte il Sig:r Pietro Lupi, con li Camerini,
 furono p(ri)ma del Sig:r Venditore, dal q(ua)le li sono stati
 cessi mediante la Callicella di buon mezzo piedi et in parte
 strada Com(m)un; Mezzodi l'Horto del Sig:r Ellia Raffaello
 mediante le mura della Città, sopra q(ua)li sono errette li
 Mura con suoi Balconi di d:to Cortiuo; E da Borra il Luoco

proindiuiso trà d:o Sig:r uenditore, et il Sigr Bernardo Vuragnizan, fù per auanti strada Consortiua trà d:o Sig:r Gazzari, e Sig.r Cingalouich herede Leporini giusta la Scrittura Conuentionale de di (etc); Saluis (etc); E ciò al Sig:r Fran(ces)co Rinaldi qui p(rese)nte, stipulante, comprante, et accettante per se heredi, e sucessori suoi (etc) in perpetuo li pred:i Stabili con tutte le loro ragioni, attioni, habenze, pertinenze, ingressi, egressi, et ogni altra cosa spettantegli, niuna ecceutuata, per il prezzo, e concluso mercato trà le Parti Stabilito di Lire cinque mille cinque cento, non ostante che risalta maggior summa dell'estimo al di cui fauore e beneficcio rinuncia il Sig:r Venditore in riflesso della uetustà dell'edificio, et alla fracidità delle Tauole, Traui, Tetto, e scuri; con patto positiuo trà li Stessi Sig.ri Contrahenti stabilito, che rimasto libero che sarà à stride tacite, e quiete giusta le leggi il p(rese)nte Ins:to per l'Off:o di q(ues)ta Canc:ria senza contradicione alcuna all'hora il Sig:r Rinaldi compra:re s'obliga, e promette effetiuiam:te esborsargliela patuita sum(m)a di L 5500 in tanta numerata pecunia, e nel tempo stesso il Sig:r Venditore s'obliga, e promette inuestire d:o Sig:r Comp:re nell'atual real e corporal possesso del Stabile ad hauer tener posseder per se heredi e sucesori suoi in perpetuo, e disponer à suo beneplacito come del stabile suo proprio con tutte le sue ra(ggio)ni attioni habenze, partinenze ingressi egressi, e massime nel benef:io del luoco proindiuiso da borra, e con tutto ciò spettante al Stabile alienato; per il che d:o Sig:r Venditore s'obliga in g(e)n(er)ale e solene obligacione (etc), e con sottoposicione d'altri suoi beni mobili, e stabili p(rese)nti, e futuri di mantener, et osseruar la p(rese)nte uendita, e mai à q(ue)lla contrauenire anzi difender et escalumniarla in Giud:o, e fuori à proprie spese da ogni molestante, e contradicente persona; e cosi promisero parte all'altra, e l'altra all'altra di mantener le premesse hauendo giurato in forma (etc); instituendo in loro Procu:re il Sig:r Gabriel Angelini per il registro, e stipulat:e del p(rese)nte nel Off:o della Canc:a giusta le leggi, e per la uolont:ria sua decretatione dalla Giust:a; et ita (etc). P(rese)nti furono li Sig.ri Carlo Artifoni, e Fran:co Cortiuo Testi(mon)j noti, chiamati, e pregati

Ant:o Mircouich Zarcouich Nod:o Pub:o hà dalli proprij Atti estratto

2.

(Povijesni arhiv u Zadru, Arhiv Hvara, kut. 13, svešč. 1692., 93v-94)

Adi i6 Ag.to i692

Cons.to (etc) Il Sig.r Giac.mo Gazzari il quale instò il reg.tro della Seg.te Scrittura affine (etc)

Adi 20 Maggio i692

Per la p(rese)nte Scritt(ur)a priuata come se pub.a fosse, le parti inf:te sono diuenute all'inf:ti accordi, et compositioni uolontarie ad'amotione d'ogni strepitoso litiggiò et d'ogni discordia V(idelicet), da una il s.r Giac.mo Gazzari q.m s.r. Nicolò, et dall'altra il Sig.r Uicenzo Cinganouich herede del q.m Sig.r Giulio Leporini le qual parti esposero, che essendo insorta contesa trà loro sopra la Calle, che è situata da parte di Borra della Casa del d.o Sig.r Gazzari situata appresso le porte della Città, et trà la Muraca del d:o Sig.r Cinganouich situata da parte di Mezo di della Casa delli SS:ri Stasini. Quindi son diuenuti amicheuolmte, et à contemplatione de communi amici alli seguenti patti. Che la Calle stessa resti proindiuisa per giusta metà trà le stesse parti contrahenti, cosi che esso Sig.r Gazzari non possa imponer Seruitù alla parte della Calle adgiacente alla muraca d'esso Sig.r Cinganouich, che tampuso il Sig.r Cinganouich alla parte della Calle dalla banda della Casa d'esso Sig.r Gazzari, ma debba star intata à beneffitio commune loro, et cosi promisero una parte all'altra, et l'altra à l'altra, di mantener osseruar, et non contrauenir in Gen(era)l obligatione et de rat(i)o(nibu)s, et di mantener la p(rese)nte in Giuditio et fuori, et escalumniar quella d'ogni molestante persona, Douendo per cautione d'ambe le parti contrahenti esserne fatte due copie una da star appresso il Sig.r Gazzari, et l'altra appresso il S(ig.r) Cinganouich da esser ambe approbate, et confermate con sottoscrizione loro propria, et per cautione di cadauna delle parti conseruata à memoria de posterì, et Io Gio: Gazzari hò fatto la presente cosi ricercato dalli Sud.ti SS:ri contrahenti, et ita (etc)

Io Giacomo Gazzari affermo quanto di Sopra

Io Uicenzo Cinganouich aff.o quanto di Sopra

3.

(Arhiv Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara u Hvaru, Libro Grazie N=o sei, 103v-104) Nici

uxixich gr(atia) MCCCCLXIIJ die 25 februa(rij): Coram Magco d(omi)no Comite s(er) Nicolaus .q. s(er) petri de Zan(in)o p(rese)ntauit quanda(m) cetula(m) petent(em) sibi de gr(ati)a co(n)cedere certu(m) voltu(m) et tenor talis est (videlicet) Aua(n)ti da Voy Magco m(isser) Franco Justo hon(orando) (con)te de lesna. Comparo Jo Nicolo de q. s(er) piero de Zani(n) hu(m)iliter supplicando e de gr(ati)a Special doma(n)dando p(er) nome mio et de la mia herede ch(e) la Maga v(ost)ra se degna (con)cederme p(er) nome de Comu(n) ch(e) dal mio p(ri)mo pauime(n)to dela caxa la qual habito i(n) la terra possa far vn uolto acostandome al muro de comu(n) zoe dela terra come my ho acostado cu(m) Vno altro uolto el qual roma(n) de sop.ra q(ue)sto ch(e) al p(rese)nte dima(n)do soto al qual uolto roma(n) spatio de pie noue i(n) alteza ch(e) saria spatio qua(n)to bisogna e piu ch(e) soto nisun altro et ch(e) me possa extender i(n) fina al Canto(n) de leua(n)t(e) del mio cortiuo tanto quanto tie(n) le raxo(n) dela mia sop(ra)dita caxa et cortiuo la qual al p(rese)nte habito uolto el qual e fato fin al p(rese)nte et q(ue)lli ch(e) sono (con)cessi p(er) li altri retorj et ch(e) se dan(n)o far no(n) sara tanto spatio reco(m)mandome Jte(m) (etc) a my ut sup(ra) s(er)uidor uostro fateme q(ue)sta gr(ati)a. Mag.cus .d. Comes optans (quod) quilib(et) Ciuis fabricare et augme(n)tare domos suas ut Ciuitas melius videtur et habeat suas comoditat(es) videns supplication(em) sup(ra)d(ict)a(m) fore Justa(m) et honesta(m) (etc) de gr(ati)a (con)cessit titulo et no(m)i(n)e (con)cessio(n)is p(ro) se et suos he(re)d(es) Spe(ctabilis) d. comes p(ro) se et suc(ce)ss(or)es suos prout i(n) sua sup(ra)s(crip)ta peticio(n)e notata est tali co(n)dicione tam(en) (quod) debeat euelle(re) Jbi s(u)bter de Jlla uia tant(um) qua(n)tu(m) tenet domus sua(m) // usq(ue) asoiaru(m) siue sopida(m) porte dicte domus. Et anteq(uam) fabricet teneatur euelare Ad h(abe)nd(um) tenen(dum) et (cetera) Et p(ro)misit defende(re) Mag(nificus) d Co. pro se et suis sucess(oribus) Et excalu(m)niare abo(m)nj (contra)dicente p(er)sona p(rese)ntib(us) Diacono secrestano et paulo d(e) ragusio (testibus) et al(iis) apud scalas palatij

THE HOUSE CALLED HEKTOROVIĆ'S ON THE TOWN WALL OF HVAR

Summary

The paper deals with one of the most distinguished (and also one of the most neglected) monuments of the town of Hvar, the lovely 15th c. palazzo built in the flowery Gothic style above the main town gate. It was called Leporini's in the 19th and Hektorović's in the second half of the 20th cent. Both appellations are incorrect, as shown by some hitherto unknown documents published here, that for the first time speak of the history of this house.

Its construction (actually adaptation of an earlier structure) began in 1463. by the nobleman of Hvar Nikola Užižić, son of Petar son of Zanin, and many archival sources are quoted about this owner and his family (a branch of Piretićs) from the 15th to their extinction in the mid 16. c. From the early 16th c. this house was in sequence owned by the noble Gazarović (Gazzari) family, who sold it to Rinaldis in 1744. An estimate from that year clearly shows that the building, seemingly a ruin, is actually a never completed ampliation of an older house, still preserved within the outer walls. The paper further provides data on the history of this house in more recent times, and solves the enigma of the Zečić-Andelinović (Leporini-Angelini) coat of arms on a neighbouring house, which gave rise to controversies.